

Crna Gora
Ministarstvo finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 03-02-430/23-6917/2

Podgorica, 27.09.2023. godine

MINISTARSTVO EVROPSKIH POSLOVA
-n/r rukovoditeljki rada ministarstva, gospođi Ani Novaković Đurović -

Poštovana gospođo Novaković Đurović,

Povodom *Predloga finansijskog sporazuma za Interreg IPA Jadransko-jonski program (IPA ADRION)* za period 2021-2027, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Predloženim Finansijskim sporazumom definišu se uslovi finansiranja i sprovođenja programa saradnje Interreg IPA Jadransko-jonskog programa za period 2021-2027 u Crnoj Gori dok se njegovim potpisivanjem obezbjeđuje učešće Crne Gore u Programu i pristup fondu za sprovođenje samog Programa i projekata na području Crne Gore.

Na tekst Predloga sporazuma i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u dostavljeni akt i izvještaj o analizi uticaja propisa, utvrđeno je da je za sprovođenje ovog Sporazuma potrebno obezbijediti finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore kako bi se kofinansirala tehnička podrška za sprovođenje Programa. Ukupan iznos kontribucije za Crnu Goru iznosi 202,377.74€. Plan plaćanja navedenih finansijskih sredstava je raspoređen na period od 6 godina, odnosno na period od 2022 do 2027. godine. Izvještajem se navodi da implementacijom ovog propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze, odnosno potpisivanjem Sporazuma Crna Gora se obavezuje na plaćanje finansijske kontribucije za učešće u Programu. Dodatno, implementacijom propisa ostvariće se prihod za budžet Crne Gore po principu refundacije 85% ukupnog iznosa realizovanih projekata. Takođe, usvajanjem propisa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija, sa aspekta budžeta, u načelu, nema primjedbi na *Predlog finansijskog sporazuma za program Interreg IPA Jadransko-jonski program za period 2021-2027*, uz napomenu da se sredstva potrebna za realizaciju pomenutog Predloga usklade sa sredstvima koja će biti opredijeljena godišnjim zakonima o budžetu.

S poštovanjem,

MINISTAR

mr Aleksandar Damjanović

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ

MINISTARSTVO EVROPSKIH POSLOVA

NAZIV PROPISA

Predlog Finansijskog sporazuma za Interreg IPA Jadransko-jonski program (IPA ADRION) 2021-2027

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Finansijskim sporazumom za Interreg IPA Jadransko-jonski program 2021-2027 (dalje u tekstu Program) utvrđuju se uslovi finansiranja i sprovođenja Programa, dok se njegovim potpisivanjem obezbjeđuje učešće Crne Gore u Programu, i pristup fondu za sprovođenje samog Programa i projekata na području Crne Gore. Potpisnice ovog Sporazuma su Evropska komisija, Upravljačko tijelo Programa – Regija Emilija Romanja i Vlada Crne Gore.

Kao takav, Finansijski sporazum obezbjeđuje uslove za rješavanje problema i izazova koji se tiču prije svega održivog razvoja, inovacija i inovacionih kapaciteta, očuvanja prirodnih resursa, linearne odnosno cirkularne ekonomije, smanjenje svih oblika zagađenja, prevencije rizika od prirodnih katastrofa, kao i problema dispariteta među zemljama učesnicama u Programu.

Ovi problemi i izazovi uzrokovani su klimatskim promjenama, ekonomskim krizama, pandemijom, uticajem globalnih promjena na resurse na području Jadransko-jonskog regiona, kao i nedostatkom usklađenih pristupa zemalja ovog područja. Prekomjerna i nestrateska eksploatacija resursa je takođe jedan od uzroka.

Posljedice navedenih problema i izazova su negativan uticaj na zdravlje ljudi, ugrožavanje biodiverziteta, suša, pad ekonomskih aktivnosti, zagađenje cjelokupne životne sredine uključujući i urbana područja. Pored toga, Jadransko-jonsku oblast karakteriše mješavina kontinentalnih, alpskih i mediteranskih staništa sa jedinstvenim biodiverzitetom u Evropi. Štaviše, veliki broj UNESCO lokacija ukazuje na izuzetno bogato istorijsko i kulturno nasljeđe. Međutim, ovo područje je ugroženo progresivnom degradacijom prirodnih staništa zbog ekonomskih aktivnosti, uticaja klimatskih promjena i oskudne koordinacije sa inicijativama za zaštitu i očuvanje, koje bi trebalo da se suoče sa zajedničkim izazovima. Ekonomski odnosi unutar ove oblasti su čvrsti: region ima dinamičnu i međusobno povezanu ekonomiju zahvaljujući postojećim dugotrajnim komplementarnostima i sinergijama, ali mnoge ekonomske i socijalne razlike među regionima i dalje opstaju. Pored toga, pandemija KOVID-19 je snažno uticala na ovu oblast, uz značajno povećanje stope nezaposlenosti, posebno među mladima, kao i rast socijalne nejednakosti. Pored suočavanja sa pomenutim izazovima, IPA ADRION program će dodatno doprinijeti pospješivanju dinamike u procesu proširenja, podržavajući koheziju u Jadransko-jonskom području kroz implementaciju makro-regionalne strategije EUSAIR i podršku mrežama četvorostrukih spirala. Stoga, stvaranje bolje institucionalne platforme i transnacionalne saradnje u cilju teritorijalne, ekonomske i socijalne integraciju predstavlja glavnu misiju Programa.

POLICY OBJECTIVE 1 - A SMARTER EUROPE

Analysis of the territorial challenges, needs and potentials of the Adriatic-Ionian Region and strategic options for post-2020 ADRION Programme

TERRITORIAL ANALYSIS

STRENGTHS	WEAKNESSES	OPPORTUNITIES	THREATS
<p>The fragmented but rich context of the ADRION region constitutes a stable starting point for transnational cooperation between RC; HE; firms, Public Administration and exchange of best practices (eg for the digitalisation of the PA and training of personnel)</p> <p>EUSAIR identified "flagship" initiatives set the basis for further development of projects within a strategic framework</p> <p>Interconnected regional economy, as ADRION regions are trading among themselves and are part of the top five export partners</p> <p>There is a slow pace of convergence among ADRION regions, in terms of GDP per capita in PPS</p> <p>Diversities in economic activity portfolio</p> <p>In some countries R&D staff in the business sector is relatively higher than in the education sector. This may lead to positive exchange of good practice among the countries to</p>	<p>Limited cooperation between research centres, HE; PA; firms</p> <p>ADRION is a deficit economy, as regions are net importers</p> <p>ADRION EU member countries' economies are decreasing their significance in EU 27 in almost one decade</p> <p>A great divide among countries, in terms of GDP per capita (7:1, Italy: Albania)</p> <p>E-commerce: low SMEs' trading of goods and services online</p> <p>SMEs: low levels of internationalisation and digitalisation</p> <p>A labour force often old and/or unskilled and with high unemployment rates</p> <p>High share of long-term unemployment</p> <p>Intense disparities among coastal areas and inland areas</p> <p>No sign for altering emigration and brain-drain trends</p>	<p>Intensified initiatives for accelerated integration of candidate countries and potential candidate country</p> <p>Normalization of relations between Western Balkan states in perspective of EU accession</p> <p>Untapped potential in human capital with room for investments in this area.</p> <p>Demand side on tourism sector worldwide, will keep grow</p> <p>Currently, aquaculture is perceived as a promising activity for food production (new species, new products) as well as for energy production (biomass).</p> <p>Emerging R&D investments on biotechnology and food sector will further support agriculture, food production and aquaculture, specifically.</p> <p>Initiatives on offshore energy production activities (oil and gas extraction, wind energy)</p>	<p>A globalized and highly competitive economic context</p> <p>Intraregional disparities are more intense comparing to interregional ones</p> <p>Two main migration routes in the Mediterranean directly affect the ADRION region</p> <p>New competitors like the emerging markets, as also the recovering ones on tourism, food industry and aquaculture, specifically</p> <p>Covid-19 immediate effect on the economy threatens the consolidation of the economy convergence process and its medium-term impact is still undefined</p>

SITA srl - CCI/OBCT

85

POLICY OBJECTIVE 2 - A GREENER EUROPE

STRENGTHS	WEAKNESSES	OPPORTUNITIES	THREATS
<p>The ADRION region is rich in biodiversity</p> <p>It is characterised by a relevant number of primitive forests and pristine rivers.</p> <p>Mediterranean forests constitute a unique biome, acting as a barrier to climate change</p> <p>The NATURA 2000 network has been proved an efficient tool (Croatia) and it is expected to produce similar results for the Western Balkans candidate countries</p> <p>Declining trend in the number of wildfires and burnt areas in the ADRION region during the last few years.</p> <p>Great potential for the development of renewable energy sources (notably, solar and wind energy)</p> <p>Fisheries Restricted Areas (FRAs) are proving to contribute effectively to the rebuilding of fish stocks in the Adriatic-Ionian Sea basin</p>	<p>Climate change has affected more the Adriatic Sea regions than those in Ionian Sea and Aegean Sea</p> <p>Significant tree cover losses in Greece</p> <p>Higher levels of contaminants and marine litter in the Adriatic biota than in the other sub-Mediterranean basins</p> <p>ADRION countries perform below the EU average as for eco-innovation and energy efficiency</p> <p>A few transnational initiatives to prevent and address environmental hazards, are going hand-in-hand, with lack of cooperation culture and reduced institutional capacities on disaster risk reduction mainly in the Western Balkan area</p> <p>Alarming levels of waste and pollution from the mining, the building, and the tourism sectors</p> <p>High dependency on fossil fuels (i.e. lignite) and hydropower for the</p>	<p>Higher share of investments in solar and wind energy in some of the ADRION countries, and a more favourable legislative framework in place throughout the region</p> <p>Diversify the aquaculture production by expanding to other fish species and products</p> <p>Stakeholders engaged in protection of the marine environment</p> <p>There is room for investments in organic production and collaboration among countries.</p> <p>Legal and regulatory frameworks for waste management are in place within the ADRION region</p> <p>Growing environmental awareness in the local civil society and effective networks with international civil society</p> <p>Growing interest of private companies in investing in circular economy activities</p>	<p>The ADRION region is vulnerable to several disastrous events, such as earthquakes, floods, forest fires, droughts etc.</p> <p>Climate change will make wildfires more unpredictable, adding the wind as an increasing source of damage</p> <p>A renewed and intensified interest for investments in oil industry (extraction)</p> <p>Over 70% of both demersal and small pelagic species in the Adriatic Sea are at low or intermediate biolevels mass</p> <p>Some fish species with economic interest are overexploited</p> <p>The single-species intensive aquaculture sector is expanding in the ADRION region</p> <p>Decarbonisation of the energy sector will be a challenge for the majority of ADRION countries</p>

POLICY OBJECTIVE 5 - A EUROPE CLOSER TO CITIZENS

STRENGTHS	WEAKNESSES	OPPORTUNITIES	THREATS
<p>The region has extraordinary cultural and natural heritage, with 72 cultural and natural properties belonging to UNESCO World Heritage List, or 15% of the whole European continent, plus 44 elements inscribed in the UNESCO list of Intangible Heritage Humanity.</p> <p>A region plentiful of natural and cultural resources and experiences for the development of tourism</p> <p>Tourism is a significant and well-developed activity for Italy, Greece and Croatia and an emerging economic sector for the other ADRIAN countries. Same level of disparities concern tourism infrastructure.</p> <p>Highly experienced workforce</p> <p>A well branded product worldwide</p> <p>Transnational networks of cultural routes and eno-gastronomic stakeholders provide the basis for extending the offer on rural and active tourism</p> <p>EUSAIR identified "flagship" initiatives set the basis for further development</p>	<p>ADRIAN touristic product has been developed on mass tourism and is heavily dependent on it.</p> <p>Seasonality remains very high in the coastal areas, affecting employment, environment and local services</p> <p>Low level of R&D on tourism industry</p> <p>Low interconnection of tourism with creative and cultural economy</p> <p>The cultural and creative industries (CCI's) are underperforming in ADRIAN</p> <p>Internal areas are poorly connected</p> <p>Differences in tourism infrastructure between the states: most of the non-EU member states lag behind in terms of marketing, promotion, standards of accommodation.</p> <p>Railroads and regional airports networks hamper the quick connections, preventing the development and marketing of short-time packets</p> <p>Tourism and cultural heritage strategies are often limited to a local</p>	<p>Cities and territories in the inland regions have great cultural and natural heritage potential; they show rising rates in tourism arrivals but are not affected by mass tourism</p> <p>The presence of transboundary cultural and natural heritage elements provides opportunities to enhance networking between stakeholders and to promote the destination as part of a unique tourist region</p> <p>Rural and cultural tourism can provide employment to inland marginal areas, isolated from the main lines of development and affected by depopulation and emigration</p> <p>Digitalisation of tourism sector, demand for new products (sites, experiences)</p> <p>Tangible and intangible cultural heritage as also the natural heritage of ADRIAN, are a strong asset for CCI's</p>	<p>Mass tourism is expanding in the region at the expense of natural resources, cultural heritage and welfare of local communities</p> <p>Carrying capacity overcome in most crowded tourism locations</p> <p>Climate change events, particularly floods and wave heats may affect the touristic capacity of ADRIAN coasts</p> <p>New emerging markets elsewhere, as well as recovering ones</p> <p>New emerging patterns on tourism industry in terms of customer approach, new products/experiences, supply side call for quick innovative reactions</p> <p>Cultural and natural heritage need expenditures and investments for conservation, maintenance, protection and promotion.</p> <p>The negative impact of Covid-19 emergency on the tourism industry in the region - the sector may remain in stalemate for an unpredictable period</p>

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

Finansijskim sporazumom, shodno uvrđenim uslovima, potvrđuje se učešće Crne Gore u Programu i obezbjeđuju sredstva za njegovo sprovođenje, koji je u potpunosti usklađen sa održivim ciljevima UN-a, Strategijom Evropske unije za Jadranski region, Agendom za održivi razvoj do 2030. i Evropskim zelenim dogovorom, te se isti i postižu predloženim Finansijskim sporazumom.

IPA ADRIAN program je usklađen s procesom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, kao i sa svim relevantnim strategijama i programima Vlade. Ovdje je važno istaći i usklađenost sa sljedećim strategijama i programima: Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Deklaracija o ekološkoj državi Crnoj Gori od 20. septembra 1991. godine, Agenda 21 (globalni akcioni plan o održivom razvoju za XXI vijek, usvojen na Konferenciji UN-a u Rio de Žaneiru, 1992. godine), Strategija pametne specijalizacije Crne Gore 2019-2024, Strategija upravljanja otpadom Crne Gore do 2030. godine, te Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine sa Akcionim planom.

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Obrazložiti preferiranu opciju?**

U skladu sa članom 8 stav 4 Okvirnog partnerskog sporazuma o finansijskoj podršci između

Postizanjem ovih ciljeva i rješavanjem problema, Crna Gora ostvaruje održiviji razvoj, obezbjeđuje kvalitetnije životne uslove za svoje građane, i harmonizuje svoj razvoj sa razvojem zemalja EU-a.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Rješenja u propisu će uticati na buduće korisnike sredstava koje obezbjeđuje Program, kao i na Ministarstvo evropskih poslova kao učesnika u Programu, posledično i na građane Crne Gore. Samim tim, primjena Finansijskog sporazuma će imati pozitivan uticaj na crnogorske učesnike, institucije, organizacije i opštine, u projektima IPA ADRION programa, doprinoseći razvoju njihovih kapaciteta, i povezujući ih sa relevantnim evropskim akterima koji se bave istim ili sličnim temama.

Kroz Program će biti bespovratno finansirano iz EU sredstava 85% troškova projekata, što se odnosi i na projekte koji se sprovode u okviru svih prioriteta Programa, uključujući i prioritet Tehničke podrške za period od šest godina. Primjena Finansijskog sporazuma zahtijeva trošak u vidu nacionalnog kofinansiranja aktivnosti projekata Programa, koje obezbjeđuje svaki partner pojedinačno, a iznosiće 15% od ukupnih sredstava. Za prioritet Tehničke podrške taj trošak iznosi 202.377,74 eura, što je detaljnije opisano u Procjeni fiskalnog uticaja.

S obzirom da se sprovođenjem Programa obezbjeđuju bespovratna sredstva u iznosu od 85% troškova projekata u kojima učestvuju crnogorski partneri, te unapređenje kapaciteta crnogorskih partnera u rješavanju izazova navedenih u dijelu Definisane problema, u potpunosti su opravdani troškovi koji nastaju potpisivanjem Sporazuma.

Primjena propisa neće izazvati troškove građanima i privredi, naročito malim i srednjim preduzećima.

Ovim Sporazumom nije predviđeno stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija, kao ni administrativno opterećenje i biznis barijere.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;

Evropska komisija, koja je snažno preporučila izbor zajedničkih indikatora, nakon namjere da se poboljša pokrivenost ulaganja zajedničkim indikatorima u cilju transparentnosti, odgovornosti, praćenja, evaluacije i komunikacije na regionalnom, nacionalnom, nivou Evropske unije i programskih područja.

Na nacionalnom nivou monitoring i evaluaciju sprovodi prije svega Ministarstvo evropskih poslova, a u jednom dijelu i Ministarstvo finansija, zaduženo za Prvi nivo kontrole. Na nivou Programa monitoring vrše Evropska komisija i Revizorsko tijelo Programa. Radu Revizorskog tijela podršku pruža Grupa revizora, koja se sastoji od predstavnika država učesnika Programa, i nadležna je za revizije koje se sprovode u svakoj od država pojedinačno.

Datum i mjesto

15. septembar 2023. godine, Podgorica

